ንጉሠ ነገሥት ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ

ግርማ ሌሊያስ

ኢትዮጵያ ሀገራችን ከጥንት ታሪኳ ጀምሮ በእግዚአብሔር የሚያምን ሕዝብ፣ እግዚአብሔርን የሚፈሩ ነገሥታት፣ ምእመናንን የሚያስተምሩና ቤተ እግዚአብሔርን የሚያገለግሉ ካህናት አሳጥቷት አያውቅም:: ከዚያም አልፎ በመንግሥታቸው ሕዝባቸውን እያስተዳደሩ ጎን ለጎንም እንደ አንድ ሐዋርያ እምነተ ክርስትናን ተቀብለው፣ ወንጌልን በመስበክ፣ አረማውያንን በማስተማር እና በማጥመቅ፣ አብያተ ክርስቲያናትን በመትከል ለክርስቲያናዊ እምነት መስፋፋት ባደረጉት እጅግ በጣም የላቀ አስተዋጽኦ ከንጉሥነት ወደ ቅዱስነት የተሸጋገሩ ኢትዮጵያውያን ነገሥታት ቁጥራቸው ጥቂት አይደለም::

ከእነዚህም መካከል ለመጀመሪያ ጊዜ ክርስትናን በመንግሥት ደረጃ ተቀብለው ግንባር ቀደም ሰባክያን በመሆን ቀዳሚ ድርሻ ያላቸው ቅዱሳን ነገሥት አብርሃ ወአጽብሃ ናቸው :: በመቀጠልም ቤተ ክርስቲያናችን በቅድስና የመዘገበቻቸው አፄ ካሌብና አፄ ገ/መስቀል በዘመነ አክሱም ከነገሥታቱ በናሙናነት የሚጠቀሱ ናቸው::

ለሺ ዘመናት የተገነባው የአክሱም ዘመነ መንግሥት የሥልጣኔ ውጤት የነበሩት ሐውልቶች፣ አብያተ መንግሥት፣ አብያተ ክርስቲያናት እና ከተሞች፤ አረማዊቷ ዮዲት ጉዲት ባጠፉቻቸው ማግስት በአሥራ ሁለተኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጀመሪያ አካባቢ በከፍተኞቹ የላስታ ተራሮች ዙሪያ ብቅ ያለው የዛጉዬ ሥርወ መንግሥት በአዲስ መንፈስ ተንሥተው በዘመነ ጉዲት የወደሙትን አብያተ ክርስቲያናት እንደገና በማደስ ፣ የራሱ የሆኑ አዳዲስ አብያተ ክርስቲያናትንም በጥርብ ድንጋይ እና እንጨት በማሠራት እና ጠንካራ ዐለትን ፈልፍሎ ግሩም ድንቅ የተባለላቸውን አብያተ ክርስቲያናት አንፆ አልፎአል::

ይህን ታላቅ ትውፊት አውርሰውን ካለፉት ቅዱሳን ነገሥታት መካከል አንዱ እና ግንባር ቀደም ተጠሪው ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ ይባላል:: ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ ዘውድ ደፍቶ ቅብዐ መንግሥት ተቀብቶ በኢትዮጵያ የነገሠ ይሁን እንጂ በሕይወት ዘመኑም ሆነ በዘመነ መንግሥቱ የፈጸማቸው ነገራት በሙሉ መንፈሳዊ ተግባራት ናቸው:: ቤተ ክርስቲያንን ከማስፋፋት ተግባር የተቆጠበበት ዘመን የለም::

የቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ የትውልድ ዘር እንዲህ ነው:: የመጨረሻው የአክሱም ሥርወ መንግሥት ተብሎ የሚታወቀው አፄ ድልነአድ መሰበ ወርቅን ይወልዳል:: መሰበ ወርቅ መራ ተ/ሃይማኖት የተባለውን የቡግና ባላባት ልጅ አግብታ ይርጋ ሥዩምን፣ ግርን ሥዩምን፣ግርማ ሥዩምን፣ ትርድዓን ገበዝን ትወልዳለች:: ግርዋ ሥዩምም ይምርሐነ ክርስቶስን ይወልዳል:: ከነዚህ መካከል የግርማ ሰዩም የበኩር ልጅ የሆነው ጠንጠውድም የተባለው በንግሥ ጊዜ ከሱ በኋላ መንግሥቱን የሚወርሰ ማን እንደሆነ ኮከብ ቆጣሪዎችን እና ጠጠር ጣዮችን ጠርቶ ጠየቀ:: እነሱም የወንድምህ የግርማሥዩም ልጅ ይምርሐነ ክርስቶስ የሚባል ልጅ መንግሥትህን ይወርሳል ሲሉ ነገሩት::

አፄ ጠንጠውድም የወንድሜ ልጅ እንዴት ይወርሰኛል? ብሎ ሰይጣናዊ ቅንዓት አደረበት:: ይምርሐነ ክርስቶስን አባቱ በሕፃንነቱ ስለሞቱ እናቱ እየተንከባከበች ታሳድገው ነበር:: ወታደሮቹን ልኮ «ልጅሽ የወንድሜ ልጅ በመሆኑ ገና ከልጅነቱ ፈረስ ግልቢያ፣ ጦር ውርወራ፣ የባሕር ዋና እየተማረና የቤተ መንግሥትን ሥነ ሥርዓት እየተከታተለ እንዲያድግ ወደኔ ላኪው» የሚል መልእክት አስይዞ ላከባት:: የቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ እናትም የበቁ ገዳማውያንን አማከረች:: «ልጅሽ የተባረከ መንግሥትም ክህነትም ይዞ ኢትዮጵያን የሚመራ ነው፤ እና አጎቱ በቅንዓት እንዳይገድለው ወደ አጎቱ ቤተ መንግሥት እንዳትልኪው» የሚል የተቀደሰ ምክር ሰጧት:: የጠንጠውድም ወታደሮች ወደ እርሷ በመጡ ጊዜ ወታደሮቹ ከመድረሳቸው በፊት ልጇን ማንም ከማይደርስበት ደብቃ «ልጄ ጠፋ ልጄ ሞተ» እያለች እሪታዋን እየለቀቀችው ጠበቀቻቸው:: መሠሪ ዓላማ ይዘው የመጡት ወታደሮች ልቅሶዋንና እሪታዋን አመኑ:: ይምርሐነ ክርስቶስ ጠፋ ብለው ወደ ቤተ መንግሥታቸው ተመለሱ::

መንፈስ ቅዱስ ያማከራት የይምርሐነ ክርስቶስ እናትም ልጇን ወደ ሩቅ ሀገር ላከችው:: መንፈሳዊ ትምህርት እየተማረ አደገ:: ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ ነፍስ እያወቀ ሲሄድ አጎቱም በሕይወት መኖሩን አውቆ እንዳይገድለው በ17 ዓመቱ ወደ ግሪክ ሀገር እንዲሄድ አደረገ:: በዚያ ለብዙ ዓመታት ሲኖር የግሪካውያንን የግብረ ሕንፃ ጥበብ፣ የሥዕል እና ቅርፃ ቅርፅ ሙያ እንደዚሁም ብሉያትን እና ሐዲሳትን ተማረ:: እንዲሁም ቅዱሳት መካናትን በመሳለም በሮም እና በኢየሩሳሌም እየተዘዋወረ ለ40 ዘመናት ያህል ቆይቶ በ57 ዓመቱ በኢየሩሳሌም ከሚገኙት ቅዱሳት መካናት በአንዱ ተቀምጦ የወደፊት እጣ ክፍሉ ምን እንደሆነ ፈጣሪው እንዲገልፅለት ሱባኤ ገባ:: ይህ ሰደተኛ ካህን ይምርሐነ ክርስቶስ «እግዚአብሔር ወሀቤ ብርሃን» የተባለውን ጸሎተ ኪዳን እየደገመ በሚጸልይበት ወቅት እግዚአብሔር ተገለጸለት:: «ወደ ሀገርህ ተመልሰህ ሒድ፣ ሀገርህ እንደደረስህ ቅብዓ መንግሥት ተቀብተህ ካህንም ንጉሥም ሆነህ ኢትዮጵያን በሰላም እና በደስታ ትመራለህ:: ስመ መንግሥትህም ጻዊት የሚል ይሆናል» በማለት መጪውን ዕድሉን አበሰረው:: ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ ግን «ካህንም ንጉሥም መሆን እንዴት ይቻላል?» ሲል ጠየቀ:: መንፈስ እግዚአብሔርም «ሁለቱም ላንተ የተሰጡ ሀብታት ስለሆኑ እኔ ባርኬ መርቄ ሁሉንም በየመልኩ እንዲገዙልህ አደርግልሃለሁ እና ወደ ሀገርህ ተመለስህ በሰላም ግባ» ሲል አሰናበተው::

ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ በኃይለ እግዚአብሔር ሀብተ ክህነት እና ሀብተ መንግሥት ተጎናፅፎ በ57ኛው ዓመቱ ወደ ቅድስት ሀገሩ ኢትዮጵያ ተመለሰ:: ወደ ቅድስት ሀገሩ እንደተመለሰ ያ በልጅነቱ እንቆ ሊያጠፋው አልሞ የነበረው አጎቱ ጠንጠውድም ወይም ስመ መንግሥቱ አፄ ሰሎሞን ገና በሥልጣን መንግሥት ላይ ነበረ:: ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ የትንቢት ዘመናት እስኪፈጸሙ ድረስ በሰሜን ኢትዮጵያ የሚገኙትን የቅዱሳን ገዳማት፣ መቃብረ አበውና ታላላቅ መንፈሳዊ ት/ቤቶችን እየተዘዋወረ በመነብንት ለአንድ ዓመት ያህል ቆየ:: ኢትዮጵያን በመንግሥትነት ይመራ የነበረው ጠንጠውድምም ከዚህ ዓለም በሞት ተለየ:: ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ ወደ ቡግና በመምጣት በዘሬዎቹ ቅዱስ ይም

ርሐን ክርስቶስ ገዳምና ብልበላ ቅዱስ ጊዮርጊስ መካከል ከምትገኝ ዛዚያ ከተባለች ቦታ ታላቅ ድንጋይን ተክሎ መናገሻ ከተማ በማድረግ፣ ዘውድ ደፍቶ፣ ቅብዐ መንግሥት ተቀብቶ ነግሡ:: እንደ አበው አባባልም «ዛዚያ» «ዝየ በመርኩ መንፈስየ» መንፈሴ ይህንን ቦታ ወደደች ማለት እንደሆነ ይናገራሉ::

ቅዱስ ወንጌሥ ይምርሐነ ክርስቶስ ዛዚያ ከተባለችው መናገሻ ከተማው ቤተ መንግሥት ሳይሠሩ ይህንን ዓለም ጊዜያዊ፣ ኃላፊና ጠፊ መሆኑን ተገንዝበ ለ22 ዓመታት ያህል በድንጋይን ውስጥ ተቀምጧል:: ብሔረ ኢትዮጵያን ንጉሥ ሆኖ በማስተዳደር፣ ካህን ሆኖ ሥርዓተ ቅዳሴን በመፈጸም እና ሥጋወ ደሙን በመፈተት፣ መንፈሳዊና ሥጋዊ ተግባራትን አከናውኗል:: በዚህ ሁኔታ እንዳለ በድጋሚ እግዚአብሔር ተገልጾ «ወዳጄ፣ አገልጋዬ ይምርሐነ ክርስቶስ፣ ገና በኢየሩሳሌም ሳለህ ወደ ሀገርህ ተመልሰህ ትነግሣለህ፣ ስሟ የሚቀደስበት ያንተም ስም ለዘለዓለም የሚዘከርበትን ቤተ ክርስቲያኗን ታንፃለህ፣ ብዬ ነግሬህ ነበር:: አሁንም የኔ ቤት ገና ስላል ታነፀ አሁን ካለህበት ቦታ ተነሥተህ ወደ ፀሐይ መውጫ ሂድና እኔ በምገልጽልህ ቦታ ቤተክርስቲያን ታንፃለህ» በማለት ነገረው::

ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስም በንግሡ በ22 ዓመቱ በተወለደ በ79 ዓመቱ በአሁኑ ወቅት በስሙ ወደሚታወቀው ዋሻ ሄዶ በራዕይ የተገለጸለትን ዋሻ ፍለጋ ጀመረ:: ይህንን እግዚአብሔር በጥበቡ በውኀ ያሰቀመጠውን እና ለንቋጣ በተባለ ሐረግ ተሸፍኖ ክረምት ከበጋ የሚንኳኳ የጸጋ ምንጭ ፏፏቴ የማይቋረጥበትን ዋሻ አገኘው:: አሁንም እግዚአብሔር እንደገና ተገልጸለት:: «ኢየሩሳሌም ሳለህ የገለጽኩልህ ምሥጢር ይህ ዋሻና ባሕር ነው:: ደኑን መንጥረህ በባሕሩ ላይ እንጨት ረብርብበት:: በእንጨቱም ላይ ሣር አንጥፍበት:: በሣሩ ላይ ድንጋይ ረብርብበት:: በድንጋዩም ላይ እንጨቱን ከምድረ ግኝት በነፋስ ጭነው የሚያመጡልህ ትጉሀን መላእክትን አዘጋጅልሀለሁ እና ያልኩህን ፈጽም» በማለት በራዕይ ገለፀለት::

ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ በራዕይ በተነገረው መሰረት መስከረም 13 ቀን የዚያችን ግሩም ድንቅ የዋሻ ቤተ ክርስቲያን ሕንፃ ሥራ ጀመረ:: ሰኔ 20 ቀን የእመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያምና አዲሲቱ የይምርሐነ ቤተ ክርስቲያን ህንፃም በልዩ ጥበብ በተጠረቡ ድንጋዮች፣ እምነበረድ፣ ጥርብ እንጨት፣ አልማዝ እና ዕንቁ ደምቃና አሸብርቃ ሥራዋ ተጠናቀቀ::

ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ የአዲሲቱን ቤተ ክርስቲያን ሕንፃ ሥራ ከፈጸመ በኋላ ሰኔ 20 ቀን ሕንፀተ ቤትዋን ቅዳሴ ቤቷን በታላቅ ድምቀትና ክብር በሚያከብርበት ሰለት ራሱ ገባሬ ሠናይ ሆኖ አሐዱ አብ ቅዱስ አሐዱ ወልድ ቅዱስ አሐዱ ውእቱ መንፈስ ቅዱስ» ብሎ በሚቀድስበት ወቅት ከሰማየ ሰማያት ኅብስተ ሕይወትና ጽዋዐ ሕይወት ወርዶለት ሥርዓተ ቅዳሴውን ፈጸመ:: ምእመናንንም አቆረበ:: ከዚህ በኋላ 18 ዓመታት ሙሉ በሰማያዊ ሕብስትና ጽዋዐ ሕይወት ከሰማየ ሰማያት እየወረደለት ቀድሷል::

ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ እንደ ንጉሥ ነገሥት የህዝቡ መሪና አስተዳዳሪ እንደ ካህን ቀዳሽ መካሪና አስተማሪ፣ እንደ መሐንዲስ ማንበሮ፣ አናጺና ቤተ ክርስቲያንን በዕንቁና በአልማዝ አሳማሪ ሆኖ ኖረ:: የሱን ልዩ ስብእናና ቅዱስ ዜና የሰሙ የእስክንድርያ ፓትርያርክና ሊቃነ ጳጳሳት፣ የሮምና የኢየሩሳሌም ሊቃነ ጳጳሳት፣ ታላቅ አድናቆትና ፍቅር አደረባቸው:: የዚህን ቅዱስ ካህንና ንጉሥ ተአምራታዊ ተግባር ለማየትም ከሮምና ከእስክንድርያ የተውጣጡ 5700 ሮማውያንና ግብፃውያን በረሃውን አቋርጠው ወደ ኢትዮጵያ መጡ:: ከቅዱስ ይምርሃነ ክርስቶስ ጋር ተገናኝተው «ለምን መጣችሁ?» ቢላቸው «ዜናህንና ተአምራትህን ሰምተን መጣን» አሉት:: እሱም ሥርዓተ ቅዳሴ አዘጋጅቶ፣ አሐዱ አብ ቅዱስ ብሎ ሲቀድስ መልአኩ ኅብስተ ሰማይ ይዞ ሲያቀብለው በወቅቱ ለነበሩት 5700 ሮማውያንና ግብፃውያን ተገለጸላቸው:: ከሰማየ ሰማያት የወረደውን ቅዱስ ሥጋውና ክቡር ደሙን በቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ እጅ ተቀበሉ:: አባ አትናቴዎስ እና አባ ያዕቆብ በሚባሉ ጳጳሳት የሚመሩት ግብፃውያንና ሮማውያን «ከአሁን ወዲያ ሰማያዊ ኅብስት ተቀብለን ወደ ሀገራችን በመመለስ ዳግም ምድራዊ ኅብስት ለመቀበል አንሄድም» አሉ:: ቅዱስ ይምርሐነ ቤተ ክርስቲያን ባነፀበት ዋሻ ሁሉም በአንድ ጊዜ ተኝተው እህል ውኃ በመተው ግድላቸውን ፈጸሙ:: የነዚህ መናንያን አፅም /አስከሬን/ አካለ ሥጋቸው ከአጥንታቸው ሳይለይ እንደተኃደሙ ለትንግርት ያህል እስከ ዛሬ ድረስ ይታያል::

ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ ቤተክርስቲያኒቱን ሲሠራ ሦስት ቤተ መቅደስ አድርጎ ነው:: የእመቤታችን ቤተ መቅደስ በፀሐይና በጨረቃ አምሳል፣ የታቦተ ይምርሐነ ክርስቶስ ቤተ መቅደስ በጽርሐ አርያም አምሳል፣ የታቦተ ጊዮርጊስ ቤተ መቅደስ በንጋት ኮከብ አምሳል አድርጎ አንፆአቸዋል::

የቤተ ክርስቲያኒቱን ቅድስትና ማንሊት በሰባቱ ሰማያት ምሳሌ አድርጎ በሥዕል፣ በሐረግና በልዩ ቅርፅ አስጊጠአቸዋል:: ኢዮር፣ ኤረር፣ ራማ፣ ኢየሩሳሌም ሰማያዊት፣ ሰማይ ውዱድ መንበረ ጸባዖት፣ ጽርሐ አርያም በማለት በቀስተ ደመናዊ ቅርፅ ለያይቷቸዋል:: በተለይም የቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ ታቦት ያለበት ቤተመቅደስና ከፊት ለፊት ያለው የቅድስተ ቅዱሳን አምሳል በጽርሐ አርያም ምሳሌ እንደ ፀሐይና ጨረቃ፣ እንደ ከዋክብት የሚያበሩ መስተሳትን፣ የማንተም ቅርፆችን ቀንና ሌሊት የሚያበሩ የከበሩ ዕንቁዎችና የአልማዝ ፈርጥ ያለበት መቅረዝ አበጅቶለታል::

ቅዱስ ይምርሀነ ክርስቶስ ይህችን ቤተ መቅደስ አንፆ ከፈጸመ በኋላ ከፈጣሪው ዘንድ ምንጊዜም የማይሻር ቃል ኪዳን ተሰጥቶታል:: «በዚህ ቅዱስ ቦታ ደርሶ የተሳለመ፣ በደብሩ ካህን ሆኖ ያገለገለ፣ በቦታው የተቀበረ፣ ከልጅነት እስከ ዕውቀት የሠራው ኃጢአት እንዲደመሰስለት፣ ዕድሜው እንዲረዝምለት፣ የወለደው እንዲያድግለት፣ የዘራው በረከት ረድኤት እንዲያድርበት በመጨረሻም ከዚህ ዓለም ሲለይ ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ በገባበት መካነ ዕረፍትና መንግሥተ ሰማያትን አወርሰዋለሁ» በማለት ቃል ኪዳን ተቀብሎአል:: በዘጠና ሰባት ዓመቱ ከዚህ ዓለም በሞት ተለየ:: ባነፃት ቤተመቅደስ በስተምሥራቅ በኩል በክብር ተቀበረ:: መካነ መቃብሩም እስከ ዛሬ ድረስ ከመላው ኢትዮጵያ የሚመጡትን ሕሙማንን ሲፈውስ ይኖራል::

ቅዱስ ይምርሐነ ክርስቶስ በመንግሥታዊ ሥልጣኑ ከፈፀማቸው ታላላቅ ተግባራት መካከል፣ ከእስክንድርያ በወርቅ እየተገዙ የሚመጡትን ባዕዳን ጳጳሳት ለማስቀረት ሲል 12 ኢትዮጵያውያን ኤጲስ ቆጶሳትን አስመርጦ ለማዕረግ ጵጵስና እንዲበቁ ብዙ ጥረቶችን አድርጓል:: በዮዲት ጉዲት አማካይነት ተቋርጦ የነበረው ክርስቲያናዊ ሥነ ጥበብ፣ ግብረ ሕንፃና፣ ሥነ ጽሑፍ እንዲቀጥል አድርጓል:: በመላ ኢትዮጵያ ተስፋ ቆርጠውና ተዳክመው የነበሩትን የሥነ ጥበብ ሰዎች አሰባስቦ እስከ ዘመናችን ድረስ በሥዕሏና በቅርጿ ወደር ያልተገኘላትን አሁንም ያለች ደብረ ወግረ ስሒን ይምርሐነ ክርስቶስ ሕንፃ አሁን ላለው ትውልድ አስረክቦ አልፏል::

በተለይም የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የሥዕል ታሪክ ዕድገትና መስፋፋትን በተመለከተ፣ ምዕራባዊው የቤተ ክርስቲያኒቱ ቅድስት ገጽ ላይ ተሥለው የሚገኙት፣ የቅድስት ድንግል ማርያም ስደት፣ ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በበዓለ ሆሳዕና፣ ሥርዓተ ቀብሩን፣ የማርፋቱን፣ የኩርዓቱን፣ የስቅለቱንና የሞቱን፣ የትንሣኤውንና የዕርገቱን ምሳሌ የሚገልፁ ሥዕሎች ተቀምረውና በልዩ የሥዕል ጥበብ ተቀንብብረው መገኘታቸው የምንመካበትና የምንኮራበት በመሆኑ ልንከባከበውና ልንጠብቀውም የሚገባ ታላቅ ቅርሳችን ነው::

የደብረ ወግረ ስሒን ይምርሐነ ክርስቶስን አጠቃላይ ገፅታ በዓይነ ኅሊና ለመጐብኘት ያህል፣ 4196 ሜትር ከባሕር ጠለል በላይ ከፍታ ካለው ታላቁ የአቡነ ዮሴፍ ተራራ ምዕራባዊ መካከለኛና ወይና ደጋማውን አግድመት ተንተርሶ የምትገኝ አረንጓዴ ለበስ ተራራ ላይ የተመሠረተች ጥንታዊት ገዳም ነች:: በየአቅጣጫው በሚፈልቁት ምንጮችና ወንዞች ተከባለች:: መዓዛቸው መንፈስን የሚያድስ ልዩ ልዩ አረንጓዴ ተክሎች፣ የጥድና የወይራ ዛፎች ምድረ ገጹን ከቆላማው የብልብላ አካባቢ ጀምሮ በስተ ምሥራቅ አቅጣጫ ወደ ይምርሐነ ገዳም ሲወጡ የአካባቢው ውበት ይማርካል:: ይህንን ተፈጥሮና የተቀደሰ ውብ ሥፍራ እንዲሁም በሥነ ጥበብ ያሸበረቀችውን ጥንታዊት ቤተ ክርስቲያን መጐብኘት ምንጊዜም ከኅሊና የማይፋቅ መንፈሳዊ ጸጋ ተቀዳጅቶ መኖር ነው::

ወስብሐት ለእግዚአብሔር